

บทที่ ๑ วินัยและการรักษาวินัย

ความหมายของวินัย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายถึง ระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ในทางการบริหารนั้น “วินัย” มีความหมายไปในหลายลักษณะ เช่น ลักษณะที่เป็นการควบคุมตนเอง (Self Control) โดยมุ่งพิจารณาวินัยในแง่การพัฒนาตนเอง เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็น และความต้องการ ซึ่งเรียกว่า อุตวินัย (Self Discipline) วินัยข้าราชการอาจแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ความหมายคือ

๑. หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผนความประพฤติที่ทางราชการกำหนดให้ข้าราชการยึดถือและปฏิบัติ
๒. หมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ข้าราชการแสดงออกมาในทางที่ถูกที่ควร เป็นการควบคุมตนเองให้แสดงพฤติกรรมที่ถูกระเบียบ หลักเกณฑ์ หรือแบบแผนที่ทางราชการกำหนดไว้ ดังนั้น วินัยจึงหมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือแบบแผนความประพฤติที่ควบคุมพฤติกรรมของคนในองค์กรให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกที่ควรที่ราชการพึงประสงค์

การรักษาวินัย

การรักษาวินัย หมายถึง การที่ข้าราชการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางวินัย ตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างเคร่งครัด ระมัดระวัง ดูแล ป้องกันไม่ฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยง หากพบว่ามีกรกระทำผิด ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันที เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น การรักษาวินัยที่ดีนั้น นอกจากเกิดจากตัวข้าราชการเองที่จะต้องเรียนรู้สำนึก และตระหนักในหน้าที่แล้ว ผู้บังคับบัญชาก็จะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาให้ข้าราชการมีวินัยด้วย

บทบาทของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการรักษาวินัย

- (๑) เสริมสร้างและพัฒนาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้มีวินัย
- (๒) ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย
- (๓) ดำเนินการทางวินัยผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

วัตถุประสงค์ของการรักษาวินัย

- (๑) เพื่อส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพของข้าราชการ และรักษาประโยชน์ของราชการ
- (๒) เพื่อธำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของข้าราชการด้วยลักษณะของวินัย

ลักษณะของวินัย

วินัยมีลักษณะเป็นข้อบัญญัติเพื่อควบคุมและส่งเสริมให้ข้าราชการอยู่ในกรอบแห่งความประพฤติ อันดีงาม ระเบียบวินัยโดยทั่วไปมีไว้เพื่อให้บุคคลในสังคมปฏิบัติร่วมกันในทิศทางและแนวทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ สันติ เคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน วินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ข้อบัญญัติที่กำหนดเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๘๗ ซึ่งอาจแยกได้ดังนี้

มาตรา ๘๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้าม และข้อปฏิบัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

มาตรานี้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติที่เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติในเรื่องวินัยอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอทั้งในและนอกเวลาราชการ แต่ทั้งนี้ การกระทำผิดวินัยตามบทบัญญัติดังกล่าวต้องเป็นความผิดที่ได้ทำในขณะที่มีสถานภาพเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่หากผู้ใดได้กระทำความผิดก่อนมีสถานภาพเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือก่อนบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ย่อมไม่อาจถือเป็นความผิดวินัยและนำมาสั่งลงโทษทางวินัยได้ แต่อาจจะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปในการรับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ หากเข้าเหตุตามที่กฎหมายกำหนด และหากปรากฏภายหลังเข้ารับราชการก็อาจต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการโดยพลัน เพราะเหตุขาดคุณสมบัติได้

กรณีตัวอย่าง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเมื่อครั้งเป็นพนักงานราชการ กระทำการทุจริตสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และต่อมาหลังจากได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ถูก ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๔ (๘) และมีมูลความผิดอาญา ฐานเป็นเจ้าพนักงานกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๖๑ และมาตรา ๑๖๒ (๑) และ (๔) ประกอบมาตรา ๘๖ การกระทำความผิดดังกล่าว จึงถือเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ จึงต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการ (มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒)

มาตรา ๘๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และมีหน้าที่วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองเช่นว่านั้น

มาตรานี้มีความมุ่งหมายให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่ต้องปฏิบัติใน ๒ ประการคือ

๑. สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๒. วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้วยความบริสุทธิ์ใจอาจแสดงออกมาได้ทั้งกายและวาจา การกระทำที่ไม่สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง เว้นแต่การกระทำผิดดังกล่าวจะเป็นความผิดทางอาญา และผู้นั้นได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด

เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรืออาจตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปในการเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการ หากมีพฤติการณ์ไม่เลื่อมใสในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ฐานประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งต้องปรับบทให้เหมาะสมโดยคำนึงถึง ข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป นอกจากนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษายังมีหน้าที่ต้องวางรากฐานให้เกิด ระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น ให้นักเรียนได้รับความรู้ หรือจัดกิจกรรมในโรงเรียนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จัดให้มีสถานักเรียน หรืออาจมีการจัด ให้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียน เป็นต้น

มาตรา ๘๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่รักษาประโยชน์ของ ทางราชการ และต้องปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือทางอ้อม หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือ ผู้อื่น การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ดูแลเอาใจใส่ รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ และปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ อย่างเคร่งครัด มิให้อาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการหาผลประโยชน์โดยมิชอบ รวมทั้งไม่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีหน้าที่ราชการ
๒. ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่ซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม
๓. ไม่มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร
๔. ไม่ดูแลเอาใจใส่รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ
๕. ไม่ปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

หน้าที่ราชการ หมายถึง งานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ หน้าที่ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายว่าด้วย ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายที่กำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ และหมายความ รวมถึงการไปปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่ราชการโดยตรง โดยให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับแต่งตั้ง หรือตามที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ถ้าข้าราชการผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ย่อมถือเป็นการกระทำผิดวินัยในหน้าที่

การพิจารณาว่า ข้าราชการมีหน้าที่ราชการในเรื่องใด พิจารณาได้ดังนี้

๑. กฎหมาย หรือระเบียบ กำหนดให้ตำแหน่งใดมีหน้าที่ในเรื่องใดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ระเบียบว่าด้วยการพัสดุ

๒. มาตรฐานตำแหน่ง ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งต่างๆ ตลอดจนลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติไว้

๓. คำสั่งหรือการมอบหมายงานของผู้บังคับบัญชา ที่ให้ปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากมาตรฐานตำแหน่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งหรือมอบหมายให้ข้าราชการผู้ใดปฏิบัติภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ก็ย่อมเป็นหน้าที่ราชการของผู้ที่ได้รับคำสั่งหรือได้รับมอบหมาย การมอบหมายอาจทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมอบหมายด้วยวาจา หรือมอบหมายโดยพฤตินัยอย่างอื่นก็ได้

๔. โดยพฤตินัย พิจารณาจากการที่ข้าราชการสมัครใจเข้าผูกพันตนเองยอมรับว่าเป็นหน้าที่ราชการของตน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ปรากฏว่าเพียงพอที่จะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ผู้นั้นหรือไม่ ชื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง หรือไม่หลอกลวง สุจริต หมายถึง การปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายด้วยความตั้งใจที่ดี ชอบด้วยทำนองคลองธรรม ชื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง (เลือกปฏิบัติแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นการเฉพาะ) การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพนั้น เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยกย่องให้ครูเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ วิชาชีพที่คุรุสภากำหนดไว้เป็นข้อบังคับอย่างเคร่งครัดด้วย

กรณีตัวอย่าง ๑. การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะกรรมการในสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ถ้ากระทำการใดให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู หน่วยงานต้นสังกัดก็สามารถดำเนินการทางวินัยได้ ดังที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๓๒๒/๒๕๔๙ ว่าการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ข้าราชการเพื่อประโยชน์แก่การดำรงชีพ นอกเหนือจากสวัสดิการที่ทางราชการจัดให้แก่ข้าราชการเป็นกรณีปกติหรือเพื่อประโยชน์แก่การสนับสนุนการปฏิบัติราชการ ทั้งนี้ ตามบทนิยามคำว่า “สวัสดิการภายในส่วนราชการ” ในข้อ ๔ โดยเป็นหน้าที่ของหัวหน้าส่วนราชการ ในการริเริ่ม ดำเนินการหรือสนับสนุนให้มีการดำเนินการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ ตามข้อ ๖ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการจัดสวัสดิการในส่วนราชการตามกฎหมายใดเป็นการเฉพาะ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการก็ยังคงต้องอยู่ในบังคับของระเบียบนี้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายเฉพาะนั้นด้วย ตามข้อ ๖ วรรคสอง ดังนั้น การจัดสวัสดิการของข้าราชการไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือตามกฎหมายเฉพาะให้ถือว่าเป็นการจัดสวัสดิการข้าราชการเช่นเดียวกันและย่อมได้รับการสนับสนุนหรือการอำนวยความสะดวกจากส่วนราชการด้วยกันทั้งสิ้น เช่น การให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการปฏิบัติหน้าที่ให้สวัสดิการภายในส่วนราชการโดยถือเป็นการปฏิบัติราชการตามข้อ ๑๖ ซึ่งอาจได้รับการพิจารณาความดีความชอบหรือมีความรับผิดชอบทางวินัย หรือการอนุมัติให้ใช้ที่ดิน ทรัพย์สิน อาคาร สถานที่ การใช้น้ำ กระแสไฟฟ้า หรือสิ่งสาธารณูปโภคอื่นของส่วนราชการตามข้อ ๑๗ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการจากส่วนราชการ

ในกรณีอื่นไม่ว่าจะเป็นการรับรองให้ข้าราชการหรือลูกจ้างเป็นสมาชิกสหกรณ์ หรือการหักเงินเดือนของข้าราชการหรือลูกจ้าง เพื่อชำระค่าหุ้นสหกรณ์ ด้วยเหตุนี้การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของข้าราชการครู แม้ว่าจะจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ก็เป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการในการดำรงชีพนั่นเอง จึงอยู่ในความหมายของการจัดสวัสดิการข้าราชการ ตามข้อ ๖ วรรคสอง และข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน เป็นกรรมการของสหกรณ์ออมทรัพย์ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามข้อ ๑๖ ด้วย

๒. กรณีข้าราชการตำรวจที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ในเรื่องที่เป็นคณะกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจปลอมแปลงเอกสารสัญญากู้เงินสหกรณ์ และใช้เอกสารปลอมยื่นกู้ยืมต่อสหกรณ์ เป็นเหตุให้สหกรณ์และสมาชิกที่ถูกปลอมลายมือชื่อเสียหายจนศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาว่าการที่ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจพังงา จำกัด มีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารคำขอกู้เงินของสมาชิกแต่กลับอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนปลอมแปลงเอกสารสัญญาเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจพังงา จำกัด ในนามบุคคลอื่นและรับเงินจำนวนดังกล่าวไปเป็นของตน การกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นการไม่รักษาชื่อเสียงและไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของตน ประกอบกับสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจพังงา จำกัด เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ข้าราชการตำรวจพังงา การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีในสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจพังงา จำกัด จึงเป็นการปฏิบัติราชการ (ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดง ที่ อ. ๑๓๕/๒๕๕๔)

๓. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ และได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการ รองประธาน คณะกรรมการผู้ตรวจกิจการสหกรณ์ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในสหกรณ์ออมทรัพย์ครู หากไปดำเนินการใดๆ โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูและสมาชิกสหกรณ์ฯ แล้ว พฤติการณ์ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง (อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗)

มาตรา ๘๔ วรรคสอง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีอำนาจหน้าที่ราชการ
๒. อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการที่ตนดำรงอยู่
๓. หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณกับผู้รับอาจเป็น ทรัพย์สินเงินทอง หรือการอื่นใดที่เป็นผลได้ตามต้องการ แม้ประโยชน์จะได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบก็ตามก็อาจเป็นความผิดได้ เช่น การให้การอำนวยความสะดวกในการมาติดต่อราชการเป็นพิเศษแก่ผู้ที่นำ สิ่งของหรือเงินทองมาให้เป็นค่าตอบแทน

มาตรา ๘๔ วรรคสาม เป็นการกำหนดลักษณะความผิดวินัยที่ร้ายแรง ในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการการที่จะพิจารณาว่าการกระทำผิดวินัยเช่นใดจะเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือไม่นั้น ต้องเข้าองค์ประกอบดังนี้

๑. ต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ
๒. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
๓. เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้
๔. โดยมีเจตนาทุจริต

หน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกับความใน มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ การปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นลักษณะของการกระทำที่

ข้าราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติโดยได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการไปแล้วหรือได้มีการกระทำการตามหน้าที่ไปแล้ว แต่การปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้นไม่หมายรวมถึงการปฏิบัติในการใช้สิทธิเบิกจ่ายเงินที่ทางราชการให้สิทธิเบิกได้ เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปราชการ ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หมายถึงมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติแต่ไม่ปฏิบัติหรืองดเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ โดยจงใจหรือเจตนาไม่ปฏิบัติ ไม่ใช่เป็นการพลั้งเผลอหรือเข้าใจผิด การที่ไม่ปฏิบัติหรืองดเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ จะเป็นความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเป็นการจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามหน้าที่โดยปราศจากอำนาจที่จะอ้างได้ ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ และจะต้องเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วย

มิชอบ หมายความว่า ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรี แบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือทำนองคลองธรรม ซึ่งแยกพิจารณาได้ ดังนี้

๑) มิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี หมายถึง ปฏิบัติโดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้

๒) มิชอบด้วยแบบธรรมเนียมของทางราชการ หมายถึง ปฏิบัติโดยไม่เป็นไปตามแบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแบบธรรมเนียมของทางราชการ

๓) มิชอบด้วยทำนองคลองธรรม หมายถึง กระทำในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือไม่กระทำในทางที่ถูกที่ควร ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยถูกต้องตามกฎหมาย และตามทำนองคลองธรรมทุกประการแล้ว ต่อมาภายหลังได้รับประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นในลักษณะ “ของขวัญ” หรือที่เรียกกันว่า “กินตามน้ำ” ไม่เข้าลักษณะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ จึงไม่เป็นความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แต่อาจเป็นความผิดกรณีอื่น เช่น ประพฤติชั่ว ได้มีเจตนาพิเศษเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ การปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบที่จะเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการได้นั้น ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดด้วย

ผู้อื่น หมายถึง ใครก็ได้ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือข้าราชการด้วยกันที่จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของข้าราชการผู้นั้น

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เป็นผลดี หรือผลที่เป็นคุณแก่ผู้รับหรือผลที่ได้ตามความต้องการ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้ทรัพย์สิน เช่น การได้รับบริการ ความสะดวกสบายหรือสิทธิพิเศษต่างๆ เป็นต้น

มิควรได้ หมายถึง ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับประโยชน์ใดๆ ตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น ในกรณีที่มีกฎหมาย มาตรฐานทั่วไป กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใดกำหนดให้ข้าราชการได้รับประโยชน์ ตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นก็เป็นประโยชน์อันควรได้โดยชอบธรรม หรือโดยชอบด้วยเหตุผล แต่ต้องมีใช้เรียกร้องเอาเกินกว่าที่ควรจะได้ ถ้าเป็นการเรียกร้องเอาเกินกว่าที่จะพึงได้แล้ว ก็เป็นการได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ด้วยเช่นเดียวกัน

โดยมีเจตนาทุจริต คือการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ทั้งนี้ ในการพิจารณาความผิดในกรณีเช่นนี้ จะต้องพิจารณาโดยรอบคอบให้ได้ความหรือปรากฏหลักฐานแจ้งชัด เพราะความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นความผิดที่ร้ายแรงมาก ซึ่งทางราชการไม่พึงประสงค์ที่จะให้บุคคลผู้ประพฤติเช่นนี้อยู่ในราชการ ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ควรลงโทษไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใดไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ความผิดกรณีใช้สิทธิขอเบิกเงินจากทางราชการเป็นเท็จ โดยเจตนาทุจริต ฉ้อโกงเงินของทางราชการอย่างแน่ชัด เช่น การเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทาง และเงินอื่นในทำนองเดียวกันอันเป็นเท็จเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติชั่ว ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ว ๘ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ไม่เป็นความผิดตามมาตรา นี้ เนื่องจากไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน กรณีทุจริตในการสอบให้ลงโทษสถานหนัก มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๔๐๑/ว ๕๐ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๑๑ จะเข้ากรณีทุจริตตามมาตรา นี้หรือไม่ ต้องดูว่าผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ราชการหรือไม่ หากเป็นผู้เข้าสอบกระทำการทุจริตในการสอบเป็นความผิดวินัยร้ายแรงฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง ๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อาศัยโอกาสที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่ทำการเบิกถอนเงินงบประมาณโครงการอาหารกลางวันและโครงการอาหารเสริม (นม) ของทางโรงเรียนมาเก็บไว้รักษาไว้กับตัวเอง เพื่อแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ย่อมเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และจงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชา มีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการจึงชอบแล้ว (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๘๑๔/๒๕๕๘)

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ยืมเงินงบประมาณออกมาใช้จำนวน ๒๔ สัญญา รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน ๘๔๐,๒๖๑ บาท โดยไม่ระบุวัตถุประสงค์ในการยืม และไม่มีการส่งใช้เงินยืม ทั้งที่เจ้าหน้าที่การเงินได้บันทึกแจ้งแล้วว่า ไม่สามารถยืมได้เนื่องจากยังไม่ได้ส่งใช้เงินยืม ครึ่งก่อน และควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้ยืม แต่ก็ยังคงสั่งการให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการเบิกเงินยืมมาให้ และเมื่อได้รับเงินยืมไปแล้วไม่ปรากฏว่าได้นำเงินยืมไปใช้จ่ายในราชการ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และกรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม และมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรา ๘๕ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของ รัฐบาล โดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทาง ราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจ ใส่ระมัดระวัง

รักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็น ความผิดวินัยอย่าง ร้ายแรง

มาตรานี้กำหนดเพื่อให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐ โดยถือประโยชน์สูงสุดของ ผู้เรียน และระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการไม่ให้เกิดความเสียหาย เป็นวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้ เกิดผลดีมีประสิทธิภาพหรือความก้าวหน้าแก่ราชการ หากข้าราชการปฏิบัติหน้าที่โดยฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาลแล้ว ย่อมทำให้ราชการเกิดความเสียหาย ทั้งนี้ การปฏิบัติหน้าที่ราชการ หมายรวมถึง การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยตรง และการปฏิบัติหน้าที่ ราชการทั่วไป หรือการปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ข้าราชการต้องปฏิบัติด้วย มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาซึ่งองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีหน้าที่ราชการ

๒. ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนของทางราชการ และ หน่วยงาน การศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล โดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

๓. เกิดความเสียหายแก่ราชการ หน้าที่ราชการ นอกจากความหมายเช่นเดียวกับ มาตรา ๘๔ คือ หน้าที่ราชการตามตำแหน่ง และหน้าที่ราชการที่ได้รับมอบหมายแล้วยังหมายถึงหน้าที่ราชการทั่วไป ที่กฎหมายกำหนดให้ข้าราชการทุกคนต้องปฏิบัติ เช่น ข้าราชการมีสิทธิขอลากิจ ลาป่วย หรือลาพักผ่อนได้ ตามระเบียบว่าด้วยการลา ในขณะที่เดียวกันก็มีหน้าที่ต้องยื่นใบลาตามระเบียบของทางราชการด้วย การหยุด ราชการเพราะป่วย แต่ไม่ส่งใบลาตามระเบียบการลาถือเป็นความผิดตามมาตรา

นโยบายของรัฐบาล หมายถึง

๑. นโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา

๒. นโยบายที่ได้กำหนดหรือสั่งการเป็นการเฉพาะเรื่อง

๓. นโยบายพิเศษหรือนโยบายเฉพาะกิจที่รัฐบาลมอบหมายเป็นกรณีพิเศษ นโยบายของรัฐบาล ในลักษณะดังกล่าว ข้าราชการจะต้องทราบและตอบสนองเพื่อให้นโยบาย บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

กรณีตัวอย่าง ๑. คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หน่วยงานทางปกครองก็ต้องปฏิบัติตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี การกำหนด หลักเกณฑ์เรื่องใดที่ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีย่อมถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๘๘/๒๕๔๙)

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาลงโทษนักเรียนที่หนีเรียน โดยการใช้โซ่ล่ามนักเรียนไว้ กับต้นไม้ภายในโรงเรียน และจัดให้มีการประกาศทางเครื่องขยายเสียงเพื่อให้นักเรียนคนอื่นๆ ไปดูนักเรียน ที่ถูกล่ามโซ่ว่าเป็นตัวประหลาด เป็นกรณีกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะประธานคณะกรรมการเปิดซองสอบราคา ไม่ได้กำกับดูแลให้การดำเนินการเปิดซองสอบราคาเป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา

มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าว มีเจตนารมณ์เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ แต่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ รวมทั้งต้องปฏิบัติตามขั้นตอน และวิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่ระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการ และในประการสำคัญต้องไม่ประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (อ.ก.ค.ศ.วิสามันท์เกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ วันศุกร์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑)

มาตรา ๘๕ วรรคสอง กำหนดถึงการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีหน้าที่ราชการ

๒. จงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล

๓. ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ

๔. เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

จงใจ หมายความว่าตั้งใจ หมายถึง เจตนา จงใจ ตามความในวรรคสองนี้ แม้การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรีและนโยบายรัฐบาลนั้น จะไม่ได้มุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือไม่อาจสังเกตเห็นผลของการกระทำนั้นว่าจะเสียหายแก่ราชการได้ก็ตาม ถ้าการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแล้ว ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรานี้

ประมาท และเลินเล่อ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ประมาท หมายความว่า ขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวัง เลินเล่อ หมายความว่า ขาดความระวัง หรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ ดังนั้น ประมาทเลินเล่อ จึงหมายความว่า ขาดความระมัดระวัง ไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ พลั้งเผลอ หลงลืมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือในเรื่องที่มีหน้าที่ราชการจะต้องปฏิบัติ โดยไม่มีเจตนาจะให้เกิดความเสียหาย การประมาทเลินเล่อซึ่งเป็นความผิดทางวินัยจะต้องเป็นการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ การประมาทเลินเล่อมีได้ทั้ง “กระทำ” และ “ละเว้นการกระทำ” สำหรับความเสียหายที่ทางราชการได้รับอาจเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นราคาหรือเป็นความเสียหายที่เกิดกับภาพพจน์ชื่อเสียงของทางราชการก็ได้

กรณีตัวอย่าง ๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ยืมเงินงบประมาณออกมาใช้จำนวน ๒๔ สัญญา โดยไม่ระบุดำเนินการยืม และไม่มีการส่งใช้เงินยืม ทั้งที่เจ้าหน้าที่การเงินได้บันทึกแจ้งแล้วว่าจะไม่สามารถยืมได้ เนื่องจากยังไม่ได้ส่งใช้เงินยืมครั้งก่อน และควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้ยืม แต่ก็ยังคงสั่งการให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการเบิกเงินยืมมาให้ และเมื่อได้รับเงินยืมไปแล้ว ไม่ปรากฏว่าได้นำเงินยืมไปใช้จ่ายในราชการ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และกรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม และมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ปลอมลายมือชื่อข้าราชการครูในโรงเรียน และดำเนินการซ่อมแซมระบบไฟฟ้า เปลี่ยนแปลงวัสดุอุปกรณ์หลายรายการ โดยดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมกับราคา วัสดุอุปกรณ์ไม่ได้คุณภาพตามสัญญาจ้าง ส่อไปในทางทุจริตหาประโยชน์อันมิควรได้ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม และมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และกรณีจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งเพิ่มโทษจากโทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น เป็นโทษไล่ออกจากการราชการนั้นเหมาะสมกับ กรณีความผิดแล้ว (อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ (ที่ทำการแทน ก.ค.ศ. ในคราวประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

มาตรา ๘๖ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยงแต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายในเจ็ดวัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้และเมื่อเสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม

การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการในหน้าที่โดยชอบ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเสนอให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นได้ ถ้าเห็นว่าการปฏิบัตินั้นจะทำให้เสียหายหรือไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ โดยต้องเสนอความเห็นเป็นหนังสือให้ทบทวนคำสั่งภายใน ๗ วัน หากผู้บังคับบัญชายืนยันตามคำสั่งเดิมก็ต้องปฏิบัติตาม การที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยตามมาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงพิจารณาองค์ประกอบได้ดังนี้

๑. มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
๒. ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย
๓. สั่งในหน้าที่ราชการ
๔. เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ
๕. มีเจตนาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง สำหรับการกระทำที่ขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของ

ทางราชการ และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง มาตรา ๘๖ วรรคสอง กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

คำสั่ง หมายถึง การบอกกล่าวให้กระทำหรือให้ปฏิบัติซึ่งคำสั่งของผู้บังคับบัญชาไม่จำเป็นต้องสั่งตามรูปแบบของทางราชการ เป็นหนังสือหรือเป็นลายลักษณ์อักษร อาจเป็นการสั่งด้วยวาจาก็ได้ ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้บังคับบัญชา เช่น ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการ เป็นต้น หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายหรือมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการในส่วนราชการหรือหน่วยงาน หรือสถานศึกษา ทั้งนี้ จะต้องเป็นการมอบหมายหรือมอบอำนาจ ตามที่กฎหมายบัญญัติให้มอบได้ กฎหมายที่กำหนดการบังคับบัญชา มีดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งได้กำหนดตำแหน่งผู้บังคับบัญชาทั้งในราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยกำหนดให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล มีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่เรียกชื่อ อย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม

(๒) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ (มาตรา ๑๒) ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวง ให้เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาของส่วนราชการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือในสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๓๐) ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๓๗) ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ (มาตรา ๓๙)

(๓) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๒๔) ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา (มาตรา ๒๗) ให้ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ. กำหนดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานที่ ก.ค.ศ. กำหนด (มาตรา ๒๘)

(๔) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๙/๒๕๖๐ เรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ข้อ ๑๒) และให้ศึกษาธิการจังหวัด โดยความเห็นชอบของ กศจ. เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดหรือในกรุงเทพมหานคร ตามมาตรา ๕๓ (๓) และมาตรา (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ข้อ ๑๓)

(๕) มาตรฐานตำแหน่ง เช่น มาตรฐานตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาบังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

สั่งในหน้าที่ราชการ มีความหมาย ๒ ประการ คือ

๑ ผู้สั่งมีหน้าที่ราชการในเรื่องที่สั่งนั้น หมายถึง เรื่องที่สั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ราชการที่มีใช่งานในหน้าที่ของผู้รับคำสั่งโดยตรง

๒ สั่งให้ปฏิบัติราชการ หมายถึง ถ้าไม่ใช่เรื่องสั่งให้ปฏิบัติราชการก็ไม่มีความผิดฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา

เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ หมายความว่า ผู้บังคับบัญชานั้นต้องเป็นผู้อยู่ในฐานะที่จะสั่งให้ทำได้ตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และต้องสั่งภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งการโดยไม่อยู่ในฐานะที่จะสั่งได้หรือสั่งการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของตน หรือฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของทางราชการแล้ว คำสั่งของผู้บังคับบัญชาก็ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตาม และถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ผิดฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ หากผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ ย่อมเป็นการกระทำผิดวินัย

มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง คือ ต้องมีการขัดขืนไม่ทำตามคำสั่งหรือทำไม่ตรงตามที่สั่ง หรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

กรณีตัวอย่าง ๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนเกี่ยวข้องกับสมาคมผู้ปกครองในการดำเนินการให้ผู้ปกครองบริจาคเงินแก่โรงเรียน เพื่อนำไปใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนดีใกล้บ้าน (โรงเรียนในฝัน) ปีการศึกษา ๒๕๕๑ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและมาตรการมิให้รับบริจาคเงินในช่วงระยะเวลา ที่มีการรับนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษา ทำให้ผู้ปกครองได้รับความเดือดร้อน เป็นการฝ่าฝืนประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและมาตรการในการรับนักเรียน นักศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๑ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของผู้บังคับบัญชา การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

๒. เป็นกรณีของข้าราชการตำรวจ โดยข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังได้ว่าขณะที่มีการนำตัวผู้ต้องหาและของกลางเข้ามาในห้องพนักงานสอบสวนนั้น ข้าราชการตำรวจผู้นั้นอยู่ในห้องดังกล่าว และได้มีการนำของกลางซึ่งเป็นยาบ้าจำนวน ๒๑๓ เม็ด เข้ามาวางไว้บนโต๊ะ ย่อมประมาทจนการได้ว่าของกลางยาบ้ามีจำนวนมากกว่า ๘ เม็ด ซึ่งมีความแตกต่างในเชิงปริมาณอยู่มาก การที่ลงบันทึกประจำวันรับคดี โดยระบุว่ามิของกลางจำนวน ๘ เม็ด ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและตนเองก็ทราบอยู่ก่อนแล้ว แม้จะกล่าวอ้างว่าในการลงบันทึกประจำวันรับคดีตามหน้าที่นั้น ตนไม่มีอำนาจลงบันทึกประจำวันโดยลำพังหรือโดยพลการต้องเขียน ตามคำสั่งพนักงานสอบสวน

ผู้รับผิดชอบในแต่ละคดี แต่เมื่อรู้อยู่แล้วว่าคำสั่งของพนักงานสอบสวนเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวย่อมทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือจะเป็นการไม่รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ แต่แทนที่จะทักท้วงหรือเสนอความเห็นเพื่อให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีทบทวนคำสั่ง แต่กลับปฏิบัติตามคำสั่งโดยดุษฎี พฤติการณ์เป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และฐานกระทำการอันได้เป็นผู้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๕๔๘/๒๕๕๔)

มาตรา ๘๗ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมิได้

การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้กำหนดให้ข้าราชการต้องตรงต่อเวลา และการอุทิศเวลาให้แก่ราชการ เนื่องจาก ข้าราชการเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งต้องมีความต่อเนื่อง ข้าราชการจึงไม่ใช่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามเวลาปกติเท่านั้น แต่ต้องพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลาทุกสถานการณ์

มาตรา ๘๗ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงพิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ
๒. ไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ
๓. มีเจตนาละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

อุทิศเวลาของตน หมายถึง การอุทิศเวลาหรือสละเวลาส่วนตนให้แก่ราชการในกรณีทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จะต้องให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการปกติได้ เช่น ในเวลาหยุดพักรับประทานอาหารกลางวันหรือหลังจากเลิกเรียน หรือในวันหยุดราชการ ผู้บังคับบัญชาที่ย่อมจะสั่งให้มาทำงานในวันหรือเวลานั้นๆ ได้ ผู้รับคำสั่งจะต้องปฏิบัติตาม จะอ้างว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบเพราะให้ทำงานนอกเวลาราชการหาได้ไม่ หากข้าราชการครูผู้ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติราชการดังกล่าว หลีกเลี่ยง ชดชืน หรือไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดกรณีขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๘๖ แล้ว ยังเป็นความผิดกรณีไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ ตามมาตรา ๘๗ วรรคหนึ่งด้วย แต่ไม่เป็นการขาดราชการและไม่ต้องลาหยุดราชการวันดังกล่าว สำหรับวันปิดภาคเรียน ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดเวลาทำงานและวันหยุดราชการของสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๖ ให้ถือว่าเป็นวันพักผ่อนของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาอาจอนุญาตให้ข้าราชการหยุดพักผ่อนด้วยก็ได้ แต่ถ้ามีราชการจำเป็นให้ข้าราชการมาปฏิบัติราชการเหมือนการมาปฏิบัติราชการตามปกติ ดังนั้น วันปิดภาคเรียนจึงไม่ใช่วันหยุดของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

ละทิ้งหน้าที่ราชการ หมายความว่า ไม่อยู่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งอาจไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการในสถานที่ที่ต้องปฏิบัติ หรือไม่มาให้ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานในหน้าที่ หรือมาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วออกไปนอกสถานศึกษาโดยไม่ขออนุญาต หรือไม่อยู่ในสถานที่ที่ควรอยู่

ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ หมายความว่า มาปฏิบัติหน้าที่ราชการแต่ไม่สนใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย ตัวอย่างที่ไม่ทำงาน ไม่เอาใจใส่ ไม่เอาเป็นธุระ ไม่นำพา เช่น มาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วแต่ไม่สนใจทำงานในหน้าที่ของตนให้เรียบร้อยหรือแล้วเสร็จตามเวลา ปล่อยให้งานค้างค้ำ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การที่จะพิจารณาว่าผู้ใดทอดทิ้งหรือละทิ้งหน้าที่ราชการตามมาตรานี้ ผู้นั้นจะต้อง มีหน้าที่ราชการหรือมีงานที่จะต้องปฏิบัติด้วย เช่น ผู้ที่อยู่ในระหว่างการลาศึกษาต่อ แต่ไม่ไปเรียนไม่เป็นความผิด กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการ เพราะไม่มีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติ

มาตรา ๘๗ วรรคสอง ได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณี ละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งราชการไว้ ๒ กรณี ดังนี้

กรณีที่ ๑

๑. มีหน้าที่ราชการ
๒. ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
๓. เป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง

กรณีที่ ๒

๑. มีหน้าที่ราชการ
๒. ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน
๓. โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

ตามระเบียบของทางราชการ

คำว่า “หน้าที่ราชการ” มีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา ๘๔ ตามกรณีที่ ๑ ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่จำกัดเงื่อนไขเวลา ไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไปว่า พฤติการณ์แห่งการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้นมีสาเหตุอย่างไร และมีเหตุผลความจำเป็นถึงขนาดที่จะต้องกระทำผิดหรือไม่สมควร ถ้ามีเจตนาละทิ้งไปทำธุระในเรื่องส่วนตัว ถือว่าเป็นกรณีไม่มีเหตุผลอันสมควร แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ็บป่วยมากในทันทีทันใดต้องละทิ้งหน้าที่ไปหาแพทย์ทันที ถือว่ายังมีเหตุผลอันสมควรยังไม่ถึงกับเป็นความผิดร้ายแรง เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นผลโดยตรงจากเหตุที่ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้น เช่น ละทิ้งหน้าที่เวรยามรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการไปเพียงครึ่งชั่วโมง เป็นเหตุให้มีผู้ลอบวางเพลิงเผาอาคารสถานที่ราชการได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ถือได้ว่าอยู่ในความหมายของความผิดกรณีนี้แล้ว

ตามกรณีที่ ๒ กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน นั้น เป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการต่อเนื่องในคราวเดียวกันโดยไม่มาหรืออยู่ปฏิบัติหน้าที่เลยเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วันขึ้นไป การนับวันสำหรับการกระทำผิดวินัยกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการนั้น จะต้องนับวันละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันทุกวัน โดยนับรวมวันหยุดราชการซึ่งอยู่ระหว่างวันละทิ้งหน้าที่ราชการด้วย (สำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/๒๘ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕) กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาละทิ้งหน้าที่ราชการ

ติดต่อกันมาแล้ว ๑๕ วัน วันที่ ๑๖ มาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วออกไปนอกสถานศึกษาโดยไม่ขออนุญาตและไม่ได้กลับมาปฏิบัติงาน ในวันนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ทำบันทึกรายงานไว้เป็นหลักฐาน ก.ค.ศ. เคยวินิจฉัยว่า เป็นกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน (มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งทำการแทน ก.ค.ศ. ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๑)

ไม่มีเหตุผลอันสมควร มีความหมายเช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง มีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นกรณีที่ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ประกอบกับเจตนาของผู้กระทำผิด เป็นเรื่องๆ ไป ในการละทิ้งว่ามีเจตนา หรือจงใจฝ่าฝืนระเบียบหรือไม่ กรณีข้าราชการถูกจับกุมคุมขังไม่เป็นเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการ ไม่ต้องยื่นใบลาแต่จะต้องรายงานหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และเมื่อได้รับการประกันตัวต้องรีบกลับไปปฏิบัติงานทันที กรณีข้าราชการหายไปเฉยๆ โดยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าหายไปเพราะเหตุใด ต้องถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หากภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้นั้น ถูกลักพาตัว หรือประสบเหตุที่ทำให้ถึงแก่ความตาย ผู้บังคับบัญชาย่อมเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ตรงกับข้อเท็จจริงได้ กรณีหลบหนีเจ้าหน้าที่ หรือหลบหนีคดีอาญา เป็นเหตุผลส่วนตัว ไม่อาจรับฟังได้ว่ามีเหตุผลอันสมควร กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาป่วยหนักไม่มาปฏิบัติราชการเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่ยื่นใบลาหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้งๆ ที่ในระหว่างเจ็บป่วยอยู่นั้นสามารถแจ้งและลงชื่อในใบลาได้ แต่เมื่อหายป่วยแล้วก็มาทำงานและยื่นใบลาป่วย กรณีนี้การหยุดราชการไปนั้นก็มีเหตุผลอันสมควร และตามพฤติการณ์ก็ยังไม่แสดงถึงเจตนาหรือจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ จึงไม่เป็นความผิดร้ายแรงตามวรรคสองนี้ แต่อาจเป็นความผิดกรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบการลา หรือแบบธรรมเนียมของทางราชการ ตามมาตรา ๘๕ ซึ่งมีข้อความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในทางกลับกันหากเจ็บป่วยเล็กน้อยแต่หยุดราชการไปนานโดยไม่ลาและไม่แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้งๆ ที่สามารถมาปฏิบัติราชการได้และไม่มีใบรับรองแพทย์ เป็นความผิดวินัยร้ายแรง โทษไล่ออกจากราชการ สำหรับกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับอนุญาตให้ลาไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เมื่อครบกำหนดวันเวลาที่ได้รับอนุมัติแล้ว ยังคงศึกษาต่อโดยไม่ยอมเดินทางกลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการ กรณีนี้ถ้าปรากฏว่ามีเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ถ้าเกินกว่า ๑๕ วัน มีโทษสถานหนักเช่นเดียวกับกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

กรณีข้าราชการยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการในวันเดียวกับวันที่ขอลาออก ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสามารถอนุญาตให้ลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ขอลาออกได้ และเมื่อผู้บังคับบัญชาได้อนุญาตให้ข้าราชการผู้นั้นลาออกจากราชการไปแล้วย่อมไม่อาจดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นั้นในกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการอีกได้ (สำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/ป ๖๗๓ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๑) การที่จะพิจารณาว่าข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน จะมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ นั้น ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนดูให้เป็นที่แน่ชัดเสียก่อน กรณีดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตาม กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๒ (๒) ซึ่งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนก่อน และสามารถลงโทษได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนพิจารณา การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ได้มีมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือ ที่ นร

๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ว่าความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือละทิ้งหน้าที่ราชการ ติดต่อกันคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกเลย เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งควรลงโทษเป็นไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใดไม่เป็นเหตุผลหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ

กรณีตัวอย่าง ๑. ข้าราชการได้รับมอบหมายงานจากผู้บังคับบัญชาให้รับผิดชอบงานคดี โดยกำหนดให้รายงานความคืบหน้าทุกเดือนแต่ไม่รายงาน จึงให้ส่งมอบงานคืนและตรวจสอบพบว่ามาลงลายมือชื่อในสมุดลงเวลาปฏิบัติราชการในตอนเช้าและในเวลากลับแต่ไม่อยู่ที่โต๊ะทำงาน โดยในตอนเช้ามักจะมานั่งพูดคุยกับผู้อำนวยความสะดวก ตอนสายไปคุยกับพนักงานขับรถยนต์บ้าง ไปห้องสมุดบ้าง พฤติการณ์จึงเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้รับผิดชอบ แต่กลับละเลยไม่เอาใจใส่งานดังกล่าว และมาลงชื่อปฏิบัติราชการ แต่ไม่ปฏิบัติงาน เป็นเหตุให้งานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ถือเป็น การขัดคำสั่งและหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งการในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๗๘๙/๒๕๕๘)

๒. ผู้อำนวยการสถานศึกษาถูกสั่งให้มาประจำที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้มาปฏิบัติหน้าที่ราชการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยมีได้มีการลงเวลาปฏิบัติหน้าที่ราชการ และไม่ได้มีการยื่นขอลาตามระเบียบของทางราชการ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้า วันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและโดยมีพฤติการณ์ อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และกรณีต้องด้วยความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตามข้อ ๒ (๒) แห่ง กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๕๙ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกจากราชการนั้น เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

มาตรา ๘๘ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการ อย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้มุ่งหมายให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน ชุมชน สังคม รวมทั้งเพื่อให้การปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอันดี ข้าราชการต้องรักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและข้าราชการด้วยกัน และประชาชนผู้มาติดต่อราชการ ด้วยความสำนึกรับผิดชอบหรือความมีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และยังคงไม่การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอีกด้วย

มาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีความประพฤติอันไม่เหมาะสม ไม่เป็นแบบอย่างที่ดี
๒. กระทำการใดๆ โดยไม่มีความสุภาพเรียบร้อย
๓. ไม่รักษาความสามัคคี
๔. ไม่ช่วยเหลือเกื้อกูล
๕. ไม่ต้อนรับ ไม่ให้ความสะดวก ไม่ให้ความเป็นธรรม
๖. กระทำต่อผู้เรียน เพื่อนข้าราชการ ประชาชนผู้มาติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

แบบอย่าง หมายถึง เที่ยงอย่างทีควรประพฤติตาม หรือควรถือเป็นบรรทัดฐาน การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ต้องดูที่ความประพฤติส่วนตัวโดยต้องดูตำแหน่งหน้าที่ประกอบด้วย

สุภาพเรียบร้อย หมายถึง การแสดงออกทางกิริยาหรือวาจาในลักษณะอ่อนโยน ละมุนละม่อม รวมทั้งกิริยาวาจาที่ไม่หยาบคายและเหมาะสมแก่บุคคลและสถานที่ การไม่สุภาพเรียบร้อย อาจเป็นการแสดงออกทางกิริยา วาจาไม่เหมาะสม ใช้ถ้อยคำหยาบคาย ด่าทอ เสียดสีหรือแสดงออกโดยการกระทำทางกาย เช่น เกะกะละลาน เป็นอันธพาล เป็นต้น

รักษาความสามัคคี หมายถึง ความสมัคสมานมีไมตรีที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำหนึ่งใจเดียว ในการปฏิบัติราชการ การไม่รักษาความสามัคคี อาจเป็นการใช้วาจาโต้เถียง ทะเลาะวิวาท ใช้กำลังประทุษร้าย ไม่ปรองดองกัน

ช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ เพื่อปลดเปลื้องทุกข์หรือให้บริการภายในขอบเขตงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ รวมถึงการเผื่อแผ่ เจือจาน อุดหนุน การช่วยเหลือผู้เรียนหรือศิษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้หรือเรื่องส่วนตัว การต้อนรับให้ความสะดวก ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ เต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้การต้อนรับด้วย การมีน้ำใจ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน หรือประชาชนที่มาติดต่อราชการ

ให้ความเป็นธรรม หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ให้บริการแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของตน โดยให้บริการให้การสงเคราะห์แก่ผู้เรียนและประชาชนทุกคนที่มาติดต่ออย่างเสมอหน้า เป็นกลาง

มาตรา ๘๘ วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง พิจารณองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีความประพฤติอันไม่เหมาะสม
๒. กระทำการก่อกวนก่อกอง ทุหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงอย่างร้ายแรง
๓. เป็นการกระทำต่อผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

ก่อกวนก่อกอง หมายถึง การกระทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเสียหายด้วยเจตนาร้าย หากความไม่ดีให้หาอุบายให้ร้ายด้วยวิธีการต่างๆ

ทุหมิ่น หมายถึง การสบประมาท ทุหมิ่น ดูถูกว่าไม่จริงจัง หรือไม่เก่งจริง ตามประมวลกฎหมายอาญา หมายถึง การแสดงออกทางกิริยาหรือวาจาหรือเขียนเป็นหนังสือหรือภาพอันเป็นการสบประมาท หรือดูถูกผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งทำให้เขาเสียหาย

เหยียดหยาม หมายถึง การกล่าวถ้อยคำหรือการแสดงกิริยาอาการดูถูกหรือรังเกียจโดยกตให้ต่ำลง

กดขี่ หมายถึง การข่มให้อยู่ในอำนาจของตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา

ข่มเหง หมายถึง ใช้กำลังรังแก แกล้ง ทำให้เดือดร้อน

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดกรณีดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหง ผู้เรียนหรือประชาชนนั้น มีแนวทางวินิจฉัย คือ

๑. เป็นการกระทำในฐานะที่เป็นข้าราชการ คือ ผู้กระทำการกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น ต้องกระทำโดยแสดงออกว่าตนเป็นข้าราชการ

๒. ผู้ถูกกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหง ต้องอยู่ในฐานะผู้เรียนหรือประชาชน คือ มีฐานะเป็นพลเมืองของประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับข้าราชการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนผู้เรียนและประชาชนเป็นผู้อยู่ในปกครองของรัฐและรับบริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. เจตนา หรือจงใจ คือ ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาหรือจงใจที่จะกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนโดยตรง ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นไปโดยข้าราชการผู้นั้นไม่ได้มีเจตนา หรือจงใจที่จะกระทำต่อผู้นั้นโดยตรง ก็ไม่เป็นความผิดตามวรรคสองนี้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งการกระทำนั้นเป็นเรื่องๆ ไป

กรณีตัวอย่าง ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้เรียนว่าโง่งเป็นควาย โง่งทั้งตระกูล ก.ค.ศ. เห็นว่าเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และปิดกั้นพัฒนาการของผู้เรียน (และกระทำผิดกรณีอื่นร่วมด้วย:ปลดออก)

มาตรา ๘๙ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้งร้องเรียน กล่าวหาผู้อื่นโดยไม่เป็นความจริง เช่น ร้องเรียนว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยหรือ กระทำ ความผิดอาญาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือสร้างหลักฐานอันเป็นเท็จ เนื่องจากการถูกร้องเรียนทำให้ หน่วยงานเสียหายพจน์และขาดความน่าเชื่อถือ ทั้งยังทำให้เจ้าหน้าที่เสียกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่กล้าตัดสินใจในเรื่องสำคัญ เพราะเกรงจะถูกร้องเรียน เมื่อมีการร้องเรียนต้องเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ส่งผลให้ผู้นั้นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย และทางราชการต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และเสียกำลังใจเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๘๙ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. กระทำการที่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นในเรื่องที่ไม่เป็นจริง

๒. มีเจตนา โดยรู้อยู่แล้วว่าเรื่องทีกล่าวหาหรือร้องเรียนไม่เป็นความจริง สำหรับการกลั่นแกล้ง กล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง เป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียหายอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๙ วรรคสอง กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหญิง ตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ ชำนาญงาน จงใจ เจตนา กระทำการกล่าวหาใส่ความผู้บังคับบัญชาและผู้อื่นโดยข้อความอันเป็นเท็จ กลั่นแกล้ง เขียนหนังสือร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยไม่ใช้สิทธิตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นการสร้างปัญหาและสร้างความยุ่งยากให้แก่หน่วยงานและผู้อื่นสร้างความแตกแยกในหมู่คณะและใส่ความทั้งที่ไม่มีพยานหลักฐาน เป็นการใส่ความเท็จทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อตาม การกลั่นแกล้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเสียหาย

พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และกรณีเป็นความผิดเล็กน้อย ตามมาตรา ๘๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบกับมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน ระดับโทษภาคทัณฑ์ มาตรา ๙๐ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ หรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้มีความมุ่งหมายที่จะไม่ให้มีการวิ่งเต้นเพื่อให้ได้ตำแหน่งหรือวิทยฐานะสูงขึ้นรวมถึงการมีผลประโยชน์จากเรื่องดังกล่าว

มาตรา ๙๐ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ หรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้มีความมุ่งหมายที่จะไม่ให้มีการวิ่งเต้นเพื่อให้ได้ตำแหน่งหรือวิทยฐานะสูงขึ้นรวมถึงการมีผลประโยชน์จากเรื่องดังกล่าว

มาตรา ๙๐ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีตำแหน่งหน้าที่ราชการ
๒. กระทำการ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือผู้อื่น
๓. การกระทำนั้นอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เป็นคุณแก่ผู้รับ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินเงินทอง หรือประโยชน์อย่างอื่น ที่มีใช้ทรัพย์สิน เช่น การได้รับความสะดวก ได้รับบริการเป็นพิเศษ ได้รับตำแหน่ง เป็นต้น และการหาประโยชน์ตามมาตรานี้อาจจะเป็นการกระทำของตัวข้าราชการเอง หรือเป็นการที่ข้าราชการยอมให้ผู้อื่นกระทำก็ได้ การหาประโยชน์ดังกล่าวจะมีผลกระทบอันเป็นการเสื่อมต่อความเที่ยงธรรม หรือเกียรติศักดิ์ ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน แยกได้ ๒ กรณี คือ

๑. อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างไรเป็นการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งหน้าที่ราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นดำรงอยู่ว่าจะมีกรณีอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมได้หรือไม่ กรณีกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมนี้ อาจกระทำโดยไม่ได้อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการ

ของตนก็เป็นความผิดตามมาตรา ๙๐ เพียงมาตราเดียว แต่ถ้ากระทำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตน นอกจากจะเป็นความผิดตามมาตรา ๙๐ แล้วยังเป็นความผิดตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง ด้วย

๒. อาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน เกียรติศักดิ์ หมายความว่า สถานะอันควรได้รับการสรรเสริญ ดังนั้น การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างไรเป็นการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้ผู้นั้น ประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของข้าราชการผู้นั้น โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดแบบธรรมเนียมของข้าราชการที่ดี อันบุคคลที่อยู่ในฐานะและตำแหน่งเช่นนั้นควรประพฤติปฏิบัติเพียงใด หรือไม่ โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ผู้นั้นดำรงอยู่ว่าอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเป็นที่นับถือของประชาชนเพียงใด ทั้งนี้ การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมุ่งหวังให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง หรือวิถยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา ๙๐ วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีตำแหน่งหน้าที่ราชการ
๒. กระทำการหาประโยชน์ด้วยตนเองหรือยอมให้ผู้อื่นหาประโยชน์โดยอาศัยชื่อของตนเองโดยมิชอบ
๓. การหาประโยชน์จะมีผลกระทบเป็นการเสื่อมเสียต่อความเที่ยงธรรม หรือเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน
๔. การกระทำเพื่อหาประโยชน์อันมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้
 - ๔.๑ เป็นการซื้อขาย เพื่อให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิถยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
 - ๔.๒ เป็นการให้ หรือได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ หรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม

กรณีตัวอย่าง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นกรรมการอ่านผลงานทางวิชาการ ได้แสดงตัวว่าเป็นผู้อ่านผลงานทางวิชาการติดต่อผู้ส่งผลงานทางวิชาการ เรียกเก็บเงินจากผู้ส่งผลงานทางวิชาการที่ต้องการให้ผลงานได้รับการอนุมัติโดยขอให้ช่วยค่าลงทะเบียนที่กำลังศึกษาต่อหรือขอค่าน้ำร้อนน้ำชา จำนวนหลักหมื่นบาท ผู้ส่งผลงานเกรงว่า ผลงานของตนจะไม่ได้รับการอนุมัติ จึงโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ผู้นั้นตามจำนวนดังกล่าว พฤติการณ์เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มีควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม กรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคสอง กรณีกระทำการโดยมีความมุ่งหมายจะให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิถยฐานะใด โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ ตามมาตรา ๙๐ วรรคสอง และกรณีกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

และกรณีนี้ต้องด้วยตามมติคณะรัฐมนตรีแจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ โทษไล่ออกจากราชการ

มาตรา ๙๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้าง วาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการเพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้ประสงคที่จะไม่ให้มีการคัดลอกหรือลอกเลียนหรือนำผลงานทางวิชาการของผู้อื่นไปใช้หรือจ้างวานใช้ให้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทั้งผู้กระทำและร่วมดำเนินการ ไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

๑.๑ คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ อันมีเจตนาให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าผลงานนั้นตนกระทำขึ้นด้วยตนเอง ดังมีลักษณะพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

- เป็นการคัดลอกหรือลอกเลียนเพื่อนำมาใช้ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของผลงานตนเอง
- เป็นการคัดลอกหรือลอกเลียนโดยมีสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของผลงานตนเอง
- เป็นการคัดลอกหรือลอกเลียนโดยมิได้มีการอ้างอิงตามวิธีการหรือแบบแผน ซึ่งยอมรับกันทั่วไป

ทั่วไป

๑.๒ นำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่นมาอ้างเป็นของตนเอง หรือนำไปใช้ในนามของตนเอง

๑.๓ จ้างหรือวาน หรือใช้ผู้อื่นจัดทำผลงานทางวิชาการ

๒. เป็นการกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลงานมาเสนอขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ การเลื่อนตำแหน่ง หรือการได้รับเงินเดือนสูงขึ้น

คัดลอก หมายถึง ถ่ายทอด หรือดำเนินการลอก หรือนำเอาผลงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นคำต่อคำหรือโดยถ่ายสำเนาด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

ลอกเลียน หมายถึง การนำข้อความ คำพูด ข้อเขียน ผลการคิดค้นที่มีอยู่แล้วมาทำขึ้นใหม่

จ้าง หมายถึง การตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งรับทำของ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้โดยมีค่าตอบแทน

วาน หมายถึง ขอให้ช่วยทำ

ใช้ หมายถึง มอบหมาย หรือออกคำสั่งให้กระทำการ

มาตรา ๙๑ วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. ร่วมกระทำการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ

๒. รับผิดชอบผลงานทางวิชาการเพื่อผู้อื่น ไม่ว่าจะมียกเว้นหรือไม่

๓. เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานที่ลอกเลียนหรือคัดลอก หรือรับจัดทำนั้นไปใช้ตามความมุ่งหมายที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง

กรณีตัวอย่าง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารับจ้างทำผลงานทางวิชาการ และผู้แอบอ้างว่าผู้บังคับบัญชาระดับสูงอนุญาตให้ติดต่อกับคณะกรรมการอ่านผลงานทางวิชาการเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยเหลือในการอ่านผลงานทางวิชาการให้ผ่านการประเมิน เพื่อขอมือหรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยมีค่าใช้จ่ายพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๑ วรรคสอง และมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีรับทำผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะมียกเว้นหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการเลื่อนวิทยฐานะ และกรณีกระทำการอื่นใด อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษไล่ออกจากราชการ

มาตรา ๙๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

มาตรานี้มุ่งเน้นให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ เอาใจใส่รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ ทุ่มเทในการปฏิบัติงานมิให้เป็นตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทใดๆ เป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อให้ข้าราชการยึดการรับราชการเป็นอาชีพ โดยไม่มัวกังวลด้วยการแสวงหาประโยชน์ในทางอื่น การไปเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ก็จะทำให้ไปทุ่มเทกับกิจการของเอกชนอื่น และปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่

ตามมาตรา ๙๒ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

๒. ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

๓. มีส่วนในการกระทำ หรือตัดสินใจในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท การพิจารณาว่าตำแหน่งใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันกับตำแหน่งกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้นเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป ตัวกระทำการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ในที่นี้หมายถึง กรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ ส่วนคำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้น หมายถึง กรรมการอำนวยการ หรือผู้อำนวยการ เป็นต้น ตามมาตรา ๙๒ นี้ ไม่ต้องห้ามการเป็นกรรมการบริหาร หรือเป็นประธานกรรมการ ห้างหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือที่ปรึกษาในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งได้เข้าไป “จัดการ” หรือเป็น “ตัวกระทำ” ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยตรงจึงต้องห้าม ซึ่งทั้งนี้จะต้องพิจารณาจากหลักฐานการจดทะเบียนและหนังสือบริคณห์สนธิห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แล้วแต่กรณี อันเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป อนึ่ง การเป็นผู้จัดการมูลนิธิไม่เข้าข้อห้ามตามมาตรา ๙๒

กรณีตัวอย่าง ข้าราชการได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด โดยเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท และเป็นตัวแทนของบริษัททำนิติกรรมในการซื้อขายกับอีกบริษัทหนึ่ง เป็นความผิดวินัย โทษภาคทัณฑ์

มาตรา ๙๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยต้องไม่อาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน แสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งจะต้องไม่ให้การส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการที่ฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้มีประสงคให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาวางตนเป็นกลางทางการเมือง เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการประจำต่อเนืองไปได้ ไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะเข้ามาเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ

การวางตนเป็นกลางทางการเมืองนั้น หมายถึง เฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเท่านั้น ที่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาวางตนเป็นกลางดังนั้น ในการปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ข้าราชการจะอำนวยความสะดวก แก่พรรคการเมือง พรรคหนึ่งพรรคใดเป็นพิเศษไม่ได้ หรือจะชักชวนให้ประชาชนสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง โดยเฉพาะก็ทำไม่ได้ แต่ในทางส่วนตัวข้าราชการจะนิยมชมชอบหรือเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดก็ได้ แต่ห้ามการเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง นอกจากนี้ มาตรานี้ยังห้ามมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. ไม่วางตัวเป็นกลางในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่
๒. ไม่วางตัวเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเฉพาะเจาะจงเป็นพิเศษ และเป็นการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน
๓. ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนอันมีลักษณะของการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

๓.๑ แสดงออกให้เห็นถึงการที่ตนเองมีความฝักใฝ่ทางการเมืองในบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือพรรคการเมืองใด

๓.๒ ให้การส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือพรรคการเมือง

มาตรา ๙๓ วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิด ได้ดังนี้

๑. ดำเนินการหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการอันมีลักษณะเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งสมาชิกสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๒. ดำเนินการใดๆ ที่เป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนหรือชักจูงให้ผู้อื่นทุจริตในการเลือกตั้งสมาชิก รัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย

๓. กระทำการทุจริตในการเลือกตั้งโดยการซื้อสิทธิหรือการขายเสียง

กรณีตัวอย่าง ๑. การยินยอมให้ใช้สถานที่ราชการเพื่อหาเสียงในการเลือกตั้ง หรือดำเนินกิจกรรม ทางการเมือง เฉพาะแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดโดยเฉพาะเจาะจงโทษภาคทัณฑ์

๒. การรับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้มีการเสนอให้เพื่อตอบแทนการลงคะแนนในการเลือกตั้ง แก่ผู้สมัครรายใดรายหนึ่ง โทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

มาตรา ๙๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและ รักษาเกียรติ ศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็น ผู้ประพฤติชั่ว

การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิด ลหุโทษหรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่าง ร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาณัติหรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแล รับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้มุ่งควบคุมความประพฤติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้อยู่ในแนวทางที่ดี ต้องรักษาชื่อเสียงของตนและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการประพฤติชั่ว เมื่อข้าราชการมีความประพฤติที่ดี เป็นที่ยกย่องของประชาชน ประชาชนก็จะศรัทธาต่อ หน่วยงาน และราชการโดยรวม

ประพฤติชั่ว หมายถึง การกระทำใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตนเอง หรือเสื่อมเสีย ต่อเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเอง เรื่องการประพฤติชั่วเป็นการพิจารณาถึงพฤติการณ์ การกระทำและความรู้สึกของสังคมที่จะต้องพิจารณารายละเอียด ข้อเท็จจริง และพฤติการณ์เป็นเรื่องราว ไปว่า มีผลกระทบต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง ความรู้สึกของสังคมหรือไม่ โดยไม่จำกัดว่าจะทำในตำแหน่งหน้าที่ ราชการหรือกระทำในฐานะส่วนตัว หากกระทบมากก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. ไม่รักษาชื่อเสียงของตน

๒. ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

๓. กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

คำว่าประพฤติชั่ว มีความหมายกว้าง ในการพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นการประพฤติชั่ว หรือไม่ ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นรายกรณีไป เรื่องการประพฤติชั่ว มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ๑. เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ๒. ความรู้สึกของสังคม ๓. เจตนาที่ กระทำ

เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ หมายถึง ฐานะที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญตามตำแหน่งหน้าที่หรือเป็นที่นับถือของประชาชน โดยพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้กระทำประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของข้าราชการผู้นั้น โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดแบบธรรมเนียมของข้าราชการที่ดี อันบุคคลที่อยู่ในฐานะและตำแหน่งเช่นนั้นควรประพฤติปฏิบัติเพียงใดหรือไม่ โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ผู้นั้นดำรงอยู่ ว่าอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเป็นที่นับถือของประชาชนเพียงใด

ความรู้สึกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจ หรือเป็นที่รังเกียจของสังคม โดยพิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนทั่วไปหรือของทางราชการว่ามีความรังเกียจต่อการกระทำนั้นๆ หรือไม่ เพียงใด ซึ่งความรู้สึกรังเกียจของสังคมอาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลาได้

เป็นการกระทำโดยเจตนา โดยพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงว่าผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำ และประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นหรือไม่ หากไม่มีเจตนาที่ไม่เป็นการประพฤตินั้น ตัวอย่างเช่น ขับรถชนคนโดยประมาท ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ๑ ปี ปรับ ๕,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี กรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นการประพฤตินั้นหรือไม่นั้น คงไม่ได้พิจารณาที่ผลคือได้รับโทษ สถานใดเพียงประการเดียว แต่ต้องพิจารณาที่เหตุของการกระทำผิดเป็นสำคัญ หากไม่ปรากฏว่าเหตุเกิดจากความเมินเมาในขณะที่ขับรถหรือเกิดจากการฝ่าฝืนกฎจราจร ก็ไม่เป็นการประพฤตินั้นเพราะกระทำไปโดยไม่มีเจตนามุ่งร้ายต่อส่วนตัว ตามแนวคำวินิจฉัยของ ก.ค. แต่ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้กระทำผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นอาชญา อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ก็อาจปรับเป็นความผิดฐานประพฤตินั้นได้

มาตรา ๙๔ วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยแยกความผิดไว้ ๒ ฐาน

๑. กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ กรณีกระทำความผิด อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตินั้นอย่างร้ายแรง กรณีแรก พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือโทษที่หนักกว่า จำคุก (โทษประหารชีวิต) ซึ่งต้องถูกจำคุกจริงๆ กรณีศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ให้รอการลงโทษ ไม่เข้าลักษณะความผิดตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง

๒. ต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งหมายความว่า คำพิพากษาที่ไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้อีก หรือไม่ได้อุทธรณ์หรือฎีกาภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือคำพิพากษาศาลฎีกา

๓. ที่ไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ กรณีต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ซึ่งความผิดยังไม่ถึงกับต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามมาตรา ๑๑๓ ได้ อนึ่ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกจำคุกตามคำสั่งศาลกรณีละเมิดอำนาจศาล ไม่เข้าลักษณะความผิดตามมาตรา ๙๔ ที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เพราะไม่ใช่กรณีกระทำความผิดอาญา แต่อาจเป็นการสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๓

๒. พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ เช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง ที่กล่าวมาข้างต้นดังนี้

๑ เกียรติของตำแหน่งข้าราชการ ดูจากตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

๒ ความรู้สึกของสังคม และ

๓ เจตนาในการกระทำ

สำหรับกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงนั้น ต้องพิจารณาเป็นรายกรณี โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้นว่าได้กระทำการอันทำให้ราชการได้รับความเสียหายกระทบต่อภาพจนถึงขั้นทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่นั้น โดยพิจารณาจากความรู้สึกของวิญญูชนโดยทั่วไป หรือความรู้สึกของสังคมว่ารู้สึกถึงภัย ต่อการกระทำนั้น

มาตรา ๙๔ วรรคสาม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. เสพยาเสพติด หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด

๒. เล่นการพนันเป็นอาจฉิน

๓. กระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา

เสพยาเสพติด หมายถึง การเสพ รับหรือนำเข้าสู่ร่างกายซึ่งของมีนเมาหรือสิ่งเสพติด ซึ่งต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น เสพเฮโรอีน ฝิ่น กัญชา เมตแอมเฟตามีนหรือยาบ้า ยาไอซ์ เป็นต้น ความผิดในมาตรานี้ รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุน รวมถึงชักชวน จำหน่ายให้ผู้อื่นเสพด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดในคดีอาญาด้วย

เล่นการพนัน หมายถึง เล่นการพนันเอาทรัพย์สินกัน การพนันมีทั้งประเภทที่กฎหมายห้ามขาด และประเภทที่จะเล่นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางการ อย่างไรก็ตาม กรณีจะเป็นความผิดตามวรรคสามต่อเมื่อเป็นการเล่นเป็นอาจฉิน กล่าวคือ เล่นอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยเท่านั้น

ล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นการล่วงละเมิดทางกาย การกระทำ ทางวาจา เช่น คำพูดเกี้ยวพาราสี ใช้สายตาจ้องมอง และการใช้ท่าทีในทางเพศที่ไม่เหมาะสม รวมไปถึงการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือการข่มขืน การกระทำล่วงละเมิดทางเพศนี้มีได้จำกัดว่าต้องกระทำต่อบุคคลต่างเพศกัน หรือกระทำต่อบุคคลเพศเดียวกันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การพิจารณาพฤติกรรมใดๆ ว่าเป็นการล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่จะต้องดูจากเจตนาของผู้กระทำเป็นสำคัญว่ามีความคิดเจตนาที่เป็นอกุศลจิตทางเพศหรือไม่ เช่น การโอบกอดนักเรียนด้วยความเอ็นดู ในเวลา สถานที่ และโอกาสอันควรย่อมแตกต่างกับการโอบกอดนักเรียนในที่ลับตาผู้คนหรือในปั๊บบาร์ หรือร้านอาหารที่จำหน่ายสุรา หรือในขณะที่ดื่มสุรา เหล่านี้ต้องดูเจตนาของผู้กระทำและพฤติกรรมแวดล้อม ประกอบด้วย การล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้อื่น โดยเฉพาะกระทำต่อศิษย์ ผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตน ถือเป็นกระทำการอันตรายร้ายแรงแก่ร่างกายหรือจิตใจของผู้เรียนและเป็นการเสื่อมเสีย หรือเสียหายร้ายแรงแก่ความเป็นครู โดยครูนอกจากจะมีหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีคนเก่งแล้วยังจะต้องเป็นผู้ที่พร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์และชุมชนตามความคาดหวังของสังคมด้วย

กรณีตัวอย่าง ๑. ข้าราชการครูชายลงโทษเด็กชายและเด็กหญิงด้วยการตี ปีบคอ ตบปาก และตบหน้า ใช้เด็กนักเรียนทำงานอื่นที่ไม่ใช่เป็นงานของนักเรียน (กรอกข้อมูลคอมพิวเตอร์) และให้เด็กนักเรียนชั้น

ป.๕ – ป.๖ ประมาณ ๑๔ คน ตักน้ำจากแท็งก์น้ำของโรงเรียนไปใส่โถงที่บ้านพักครูของตนและกระทำการล้วงละเมิดทางเพศ ด้วยการจับแก้มและอมอวัยวะเพศเด็กนักเรียนชาย จำนวน ๘ คน โทษปลดออกจากราชการ

๒. ข้าราชการครูชายกระทำชำเราเด็กหญิง ซึ่งเป็นศิษย์ที่อยู่ในความดูแลของตน พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการล้วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบหรือไม่ ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โทษไล่ออกจากราชการ

๓. ข้าราชการครูชายมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวถึงขั้นได้เสียกับภรรยาของผู้อื่น ทั้งที่มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว และมีพฤติกรรมเมาสุราและวิ่งโล่กอดผู้เสียหายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พฤติการณ์ดังกล่าวจึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษปลดออกจากราชการ

๔. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๒ ราย ได้ออกไปดื่มสุราในเวลาราชการ และมีอาการเมามากกลับเข้ามาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการเมาสุราของข้าราชการทั้ง ๒ ราย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ หรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ กรณีจึงไม่ต้องด้วยมติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว ๒๐๘/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๖ เรื่อง แนวทางลงโทษข้าราชการเล่นการพนันและเสพสุรา พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว โทษตัดเงินเดือน ๕% เป็นเวลา ๓ เดือน

๕. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสพยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ (ยาบ้า) โดยผิดกฎหมาย และเป็นผู้ซื้เสบหรือรับเข้าร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ (ยาบ้า) พฤติการณ์เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ โทษปลดออกจากราชการ

มาตรา ๙๕ ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกัน มิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนา เจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย

การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยให้กระทำโดยการเอาใจใส่สังเกตการณ์ และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิดวินัยในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้

เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยให้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๗

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๙๕ และตามหมวด ๗ หรือมีพฤติกรรม ปกป้องช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง กำหนดหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในการบริหารงานบุคคลด้านวินัยไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย
๒. ปูองกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย
๓. ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวหรือปฏิบัติโดยไม่สุจริต ผู้บังคับบัญชาผู้นั้นจะมีความผิดทางวินัย

มาตรา ๙๕ วรรคสอง กำหนดวิธีเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยนั้นมีแนวทาง ดังนี้

๑. ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในการรักษาวินัย
๒. ฝึกอบรมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้มีวินัย
๓. สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย
๔. จูงใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย
๕. ดำเนินการอย่างอื่นใดที่จะเสริมสร้างและพัฒนา ทศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย

มาตรา ๙๕ วรรคสาม การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยนั้น มีแนวทาง ดังนี้

๑. เอาใจใส่สังเกตการณ์ว่าจะมีเหตุอันอาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัยอย่างใดขึ้นบ้างหรือไม่
๒. ขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัย

มาตรา ๙๕ วรรคสี่ และวรรคห้า กำหนดวิธีดำเนินการก่อนดำเนินการทางวินัยไว้ ดังนี้

๑. ถ้ามีมูลว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้วก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที (วรรคสี่)

๒. ถ้ามีผู้กล่าวหาโดยต้องปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือผู้บังคับบัญชาสงสัยว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ผู้บังคับบัญชาต้องรีบสืบสวนหรือพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาหรือไม่ ถ้าไม่มีมูลก็ยุติเรื่องได้ ถ้ามีมูลก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที (วรรคห้า) สำหรับการดำเนินการทางวินัย

ถ้ามีการกล่าวหาว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ผู้บังคับบัญชา จะต้องรีบสืบสวนหรือพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาหรือไม่ ถ้าสืบสวนหรือพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีไม่มีมูล จึงจะยุติเรื่องได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ข้าราชการเสียชื่อเสียงหรือเสียสิทธิประโยชน์ไปโดยไม่สมควร อย่างไรก็ตาม กรณีที่มีผู้กล่าวหาซึ่งผู้บังคับบัญชา จะต้องสืบสวนหรือพิจารณาดังกล่าวนั้น หมายถึง การกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาเท่านั้น ถ้าเป็นบัตรสนเท่ห์ก็ไม่จำเป็นต้องดำเนินการดังกล่าว

มาตรา ๙๕ วรรคหก การดำเนินการทางวินัย กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย กฎหมายกำหนดวิธีดำเนินการไว้ตามหมวด ๗ (มาตรา๙๘-มาตรา๑๐๖) กรณีมีมูล หมายความว่า มีหลักฐานหรือที่มาหรือมีต้นเหตุอันเป็นที่มาของเรื่องนั้นๆ

มาตรา ๙๕ วรรคเจ็ด กำหนดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีผู้บังคับบัญชาละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ หรือหมวด ๗ หรือมีเจตนาปกป้อง ช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชามีให้ถูกลงโทษ ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. เป็นผู้บังคับบัญชา
๒. ไม่ดำเนินการทางวินัยทันทีเมื่อมีพยานหลักฐานเบื้องต้นอันมีมูลว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย
๓. ปกป้องช่วยเหลือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
๔. ดำเนินการโดยไม่สุจริต

มาตรา ๙๖ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัยจึงต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๗

โทษทางวินัยมี ๕ สถาน คือ

- (๑) ภาคทัณฑ์
- (๒) ตัดเงินเดือน
- (๓) ลดเงินเดือน
- (๔) ปลดออก
- (๕) ไล่ออก

ผู้ใดถูกลงโทษปลดออกให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าเป็นผู้ลาออกจากราชการ

โดยที่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๖/๒๕๖๐ เรื่อง การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ข้อ ๗ ให้แก้ไขคำว่า “ขึ้นเงินเดือน” ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นคำว่า “เงินเดือน” ทุกแห่ง ดังนั้น โทษลดขึ้นเงินเดือน จึงเปลี่ยนเป็นโทษลดเงินเดือน โทษภาคทัณฑ์ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ใช้สำหรับกรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง โทษปลดและโทษไล่ออกจากราชการใช้สำหรับกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ถูกลงโทษปลดออกจากราชการ มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ

มาตรา ๙๗ การลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ทำเป็นคำสั่ง วิธีการออกคำสั่ง เกี่ยวกับการลงโทษให้เป็นไปตามระเบียบของ ก.ค.ศ. ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด และมีให้เป็นไปโดยพยาบาล โดยอคติหรือโดยโทสะจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิดในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และมีเหตุผลอย่างไรในการกำหนดสถานโทษเช่นนั้น

มาตรานี้กำหนดวิธีการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ทำเป็นคำสั่ง

๒. วิธีการออกคำสั่งเป็นไปตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ ทางวินัย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๘

๓. ต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด

๔. ต้องไม่เป็นการลงโทษโดยพยาบาล อคติ หรือโดยโทสะจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด

๕. คำสั่งลงโทษให้ระบุกรณีกระทำผิดว่ากระทำความผิดตามกรณีใด เป็นความผิดตามมาตราใด การกระทำต้องครบองค์ประกอบที่นำมาปรับบทความผิด

๖. เหตุผลในการกำหนดสถานโทษ โดยเหตุผลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง ข้อพิจารณาและสนับสนุนการใช้ดุลยพินิจ นอกจากนี้คำสั่งลงโทษทางวินัย ต้องแจ้งกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์และสิทธิในการอุทธรณ์ไว้ด้วย

การดำเนินการเมื่อถูกแต่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย

เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดถูกแต่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย บุคคลนั้นถือว่าเป็นผู้ถูกกล่าวหา และมีสิทธิดังต่อไปนี้

๑. สิทธิโต้แย้งกรรมการสอบสวนและสิทธิโต้แย้งผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนถ้าผู้นั้นมีความสัมพันธ์หรือเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

๑.๑ รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำการตามเรื่องที่ถูกกล่าวหา

๑.๒ มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน

๑.๓ เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นคู่หมั้น คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดา ลูกพี่ลูกน้อง นับได้เพียงภายในสามชั้นหรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้นของผู้กล่าวหา

๑.๔ มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา

๑.๕ เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกหนี้ของผู้กล่าวหา

๑.๖ มีเหตุอื่นซึ่งน่าเชื่ออย่างยิ่งว่าจะทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรมหรือไม่เป็นกลาง

๒. สิทธิรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และให้การหรือนำสืบพยานโต้แย้งพยานหลักฐานของฝ่ายกล่าวหา

๓. สิทธิการอุทธรณ์ เมื่อถูกลงโทษจากการดำเนินการทางวินัยนี้

วิธีการคัดค้านกรรมการสอบสวน

๑. ให้ผู้ถูกกล่าวหาคัดค้านภายในเจ็ดวันทำการ นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือนับแต่วันที่ได้รับทราบสาเหตุแห่งการคัดค้าน

๒. ให้ผู้ถูกกล่าวหาทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ด้วยว่าจะทำให้การสอบสวนไม่ได้รับความจริงและยุติธรรมอย่างไร

๓. ให้ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำคัดค้านต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ

วิธีการคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน สามารถกระทำได้ ดังนี้

๑. ให้กระทำได้ในเจ็ดวันทำการนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

๒. ทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ลำดับขั้นตอนการสอบสวน

๑. ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

๒. ส่งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการและผู้ถูกกล่าวหาทราบ

๓. ประธานกรรมการรับทราบคำสั่งและประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อวางแผนทางการสอบสวน พิจารณาเรื่องที่กล่าวหา กำหนดข้อกล่าวหา

๔. แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ (สว.๒) และแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

๕. รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา

๖. แจ้งข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ถามความประสงค์ผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือจะให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ (สว.๓)

๗. สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา

๘. คณะกรรมการพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดเพื่อลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าผิดเป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง ผิดกรณีใด มาตราใด ควรรับโทษสถานใดหรือหย่อนความสามารถตามมาตรา ๑๑๑ หรือมีมลทินหรือมีวามองตามมาตรา ๑๑๒

๙. รายงานการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งเพื่อพิจารณาและสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษต้องเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายและมีกฎหมายให้อำนาจในการสั่งลงโทษไว้ ผู้บังคับบัญชาที่จะมีอำนาจสั่งลงโทษนั้น ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจสั่งลงโทษ ถ้าหากกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีอำนาจสั่งลงโทษไว้แม้จะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายก็ไม่อาจสั่งลงโทษได้ เว้นแต่จะได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ หรือเป็นผู้รักษาราชการแทนผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตาม กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือน พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดไว้ดังนี้ (กรณีวินัยไม่ร้ายแรง)

๑. ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือน หรือสามเดือน

๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหนึ่งในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือน หรือสามเดือน

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

การอุทธรณ์ หมายถึง การที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้หยิบยกเรื่องของตนขึ้นพิจารณาใหม่ให้เป็นไปในทางที่เป็นคุณแก่ตน โดยทั่วไปการอุทธรณ์ หมายถึง การที่ผู้ถูกลงโทษสิทธิจากคำสั่งของฝ่ายปกครองใช้สิทธิโต้แย้งขอให้เพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่ง การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย มีหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

๑.เงื่อนไขในการอุทธรณ์

๑.๑ ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ต้องเป็นผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยและไม่พอใจผลของคำสั่งลงโทษ ผู้อุทธรณ์ต้องอุทธรณ์เพื่อตนเองเท่านั้น ไม่อาจอุทธรณ์แทนผู้อื่นหรือให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนได้

๑.๒ ระยะเวลาอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ต้องอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษ

๑.๓ การยื่นอุทธรณ์ การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือยื่นถึงประธาน ก.ค.ศ. หรือประธาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งลงลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้อุทธรณ์ ยื่นที่สำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่วนราชการผู้ทำหน้าที่เลขานุการของผู้พิจารณาอุทธรณ์ หรือจะยื่นผ่านผู้บังคับบัญชาก็ได้ การยื่นหนังสืออุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์อาจจะนำมายื่นเองหรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ ในกรณีที่ส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์จะถือวันที่ไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับของหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์ ดังนั้น หนังสืออุทธรณ์ที่ส่งทางไปรษณีย์ผู้รับหนังสือจะต้องแนบซองหนังสือไว้กับหนังสืออุทธรณ์นั้นด้วย

๑.๔ หนังสืออุทธรณ์ หนังสืออุทธรณ์ต้องมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่าได้ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรมอย่างไร พร้อมเอกสารหลักฐาน (ถ้ามี)

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน อุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่ ปลดออก หรือไล่ออก รวมทั้งการถูกสั่งให้ออกจากราชการที่ไม่ถือเป็นการลงโทษ อุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษ โดยอุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. โดยตรง หรือยื่นผ่านผู้บังคับบัญชาก็ได้

สิทธิของผู้อุทธรณ์

๑. สิทธิที่จะคัดหรือตรวจรายงานการสอบสวน ในทางปฏิบัติผู้อุทธรณ์จะต้องขอต่อผู้สั่งลงโทษและผู้สั่งดังกล่าวต้องอนุญาตให้คัดหรือตรวจรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อผู้อุทธรณ์จะได้มีโอกาสทราบข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่างๆ พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนในเรื่องที่จะอุทธรณ์นั้น และจะได้อุทธรณ์แก้ข้อกล่าวหาได้เต็มที่นั่นเอง

๒. สิทธิที่จะคัดหรือตรวจบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้อุทธรณ์จะต้องขอต่อผู้สั่งลงโทษเช่นเดียวกันกับการขอคัดหรือตรวจรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน แต่การจะอนุญาตให้คัดหรือตรวจบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่นหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษ ที่จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยพิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัย

ของราชการ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นเป็นเป็นเรื่องๆ ไป เช่น ความปลอดภัยของพยาน เป็นต้น และต้องดำเนินการภายในกรอบของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐

๓. สิทธิที่จะคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

๓.๑ รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ

๓.๒ มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ

๓.๓ มีสาเหตุโกรธเคืองผู้อุทธรณ์

๓.๔ เป็นผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษ

๓.๕ เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหา

การคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์นั้น ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสืออุทธรณ์หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือก่อนที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาอุทธรณ์ เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านตาม ๑ - ๕ อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัวไม่ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้นก็ได้ ถ้าอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นไม่ได้ขอถอนตัวให้อนุกรรมการหรือกรรมการที่เหลืออยู่นอกจากอนุกรรมการหรือกรรมการผู้ถูกคัดค้านพิจารณาข้อเท็จจริงที่คัดค้านหากเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือให้แจ้งอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นทราบและมีให้ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้น เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่า การให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริงและเป็นธรรม จะให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้

๔. สิทธิที่จะขอแถลงการณ์ด้วยวาจา ในการอุทธรณ์ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจา ให้แสดงความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ต้องยื่นหรือส่งหนังสือขอแถลงการณ์ด้วยวาจานั้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ไต่ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ ส่วนราชการหรือหน่วยงานฝ่ายเลขานุการของผู้พิจารณาอุทธรณ์จะมีหนังสือแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะพิจารณาอุทธรณ์ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หากผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์เห็นว่า การแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ จะให้งดแถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้

๕. สิทธิที่จะส่งเอกสารเพิ่มเติม เมื่อได้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์จะยื่นหรือส่งคำแถลงการณ์หรือเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมก่อนที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

๖. สิทธิที่จะขอถอนอุทธรณ์ เมื่อได้ยื่นอุทธรณ์ไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์จะขอถอนอุทธรณ์ ก่อนที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี จะวินิจฉัยเสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เมื่อผู้อุทธรณ์ถอนอุทธรณ์แล้วการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นอันระงับ

๗. สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยอุทธรณ์ หรือการพิจารณาอุทธรณ์ล่าช้า ผู้อุทธรณ์มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

สิทธิของผู้อุทธรณ์กรณียกอุทธรณ์หรือเปลี่ยนแปลงโทษ

๑. ในกรณีที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. มีมติให้ยกอุทธรณ์หรือเพิ่มโทษ หรือลดโทษ ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ เว้นแต่กรณีมีมติให้เพิ่มโทษจากโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน เป็นโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ หรือมีมติให้สั่งให้ออกจากราชการ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือร้องทุกข์แล้วแต่ ก.ค.ศ. ได้อีกครั้งหนึ่ง

๒. กรณีการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติประการใดแล้ว ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ต่อไปอีกไม่ได้

๓. เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติให้ยกโทษ หรือให้ยกโทษจากโทษวินัยอย่างร้ายแรงเป็นภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน และให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการตามเดิม ก็ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิมหรือตำแหน่งในระดับเดียวกันที่ต้องใช้คุณสมบัติเฉพาะที่ผู้นั้นมีอยู่ แนวทางปฏิบัติผู้บังคับบัญชาต้องยกเลิกคำสั่งเดิมและสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการในการสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการต้องสั่งเป็นปัจจุบัน เมื่อสั่งกลับแล้วในกรณีที่มีโทษจึงสั่งลงโทษไปตามมติ

๔. ในกรณีที่สั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ กฎหมายรับรองให้ผู้อุทธรณ์มีสถานภาพเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ถูกปลดหรือไล่ออกจากราชการเสมือนเป็นผู้ถูกสั่งพักราชการ และไม่มีกรณีต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ผู้อุทธรณ์จึงมีสิทธิรับราชการต่อเนื่อง และมีสิทธิได้รับเงินเดือนในระหว่างถูกปลดหรือไล่ออกจากราชการ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าต้องเป็นกรณีถึงที่สุดแล้วเท่านั้น

๕. ในกรณีอุทธรณ์ฟังขึ้นในประเด็นข้อกฎหมายเนื่องจากลงโทษเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาจึงยกเลิกคำสั่งและสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ (เว้นแต่เป็นกรณีถูกพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน) แล้วดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อุทธรณ์ใหม่

ผลของคำวินิจฉัยอุทธรณ์

ผลของคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือมติขององค์คณะผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีผลผูกพันหน่วยงานและผู้บังคับบัญชาให้ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย หรือตามมตินั้น

๑. ในกรณีสั่งยกอุทธรณ์ มีผลเท่ากับผู้อุทธรณ์ได้รับโทษตามคำสั่งเดิมของผู้บังคับบัญชา

๒. ในกรณีสั่งเพิ่มโทษคำสั่งเพิ่มโทษมีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชาและถือว่าผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งเพิ่มโทษนั้น

๓. ในกรณีสั่งลดโทษคำสั่งลดโทษมีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชาและถือว่าผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งลดโทษนั้น

๔. ในกรณีสั่งยกโทษคำสั่งยกโทษมีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชาและถือว่าผู้อุทธรณ์ไม่เคยถูกลงโทษในกรณีนั้น

อุทธรณ์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้

๑. อุทธรณ์ที่ยื่นเกิน ๓๐ วัน
๒. อุทธรณ์ที่ผู้อุทธรณ์ไม่ลงลายมือชื่อในหนังสืออุทธรณ์
๓. อุทธรณ์ที่เป็นการอุทธรณ์แทนผู้อื่น
๔. อุทธรณ์ที่ไม่มีสาระ

เอกสารอ้างอิง

๑. คู่มือการดำเนินการทางวินัยสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
๒. คู่มือการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ และแนววินิจฉัย ของ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ
๓. คู่มือการดำเนินการทางวินัย สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
๔. หนังสือสำนักงานศาลปกครอง แนวทางการปฏิบัติราชการจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด